

KPSS COĞRAFYA · ÜNİTE 8 / 8 · TÜRKİYE'NİN EKONOMİK ÖZELLİKLERİ

Bölgeler ve Bölgesel Kalkınma Projeleri: KPSS Hap Bilgi

Bu ünite
4 çıkmış soru (2014-2024)
bu bloktan yılda ~8 soru
4 ÖSYM tuzağı

Bölgeler ve bölgesel kalkınma projeleri coğrafyanın en küçük ünitesi: ÖSYM 2014-2024 arasında buradan **4 soru** sordu. Ama **GAP** ve bölge bilgisi öbür ünitelerin sorularında da çıkıyor (Harran'ın sulanması, Doğu Karadeniz'in iklimi).

Soruların 2'si **kalkınma projelerinden** (amaçları, GAP'ın santralleri), 2'si **yörelere ortak özelliklerinden**. ÖSYM'nin sorduğu her bilginin yanında sorulduğu yıl yazıyor.

1 ÖSYM bu ünitelerden ne sordu?

4 sorunun 2'si tek konudan geldi: Bölgesel kalkınma projeleri.

Bölgesel kalkınma projeleri ■■ 2 soru

2016 Kalkınma projelerinin amacı olmayan 2018 GAP kapsamında olmayan santral

Bölge ve yörelere özellikleri ■■ 2 soru

2015 Zonguldak, Çanakkale ve Antalya'nın ortak özelliği

2017 Doğu Karadeniz kıyı kuşağının özellikleri

Yıllar 2014-2024 KPSS Genel Kültür testlerinden. Soruların metni ÖSYM'nin telifinde olduğu için burada yok; sorulan bilgi notlarda **KPSS 2019** gibi bir damgayla, sorulduğu yılla işaretli.

2 Türkiye'nin Bölgeleri

Bölge nedir, nasıl ayrılır?

- Bölge: belli özellikleri bakımından çevresinden ayrılan, kendi içinde benzer alan. Ölçüt fiziki (yer şekli, iklim), beşerî (nüfus, kültür) ya da ekonomik (tarım, sanayi, maden) olabilir.
- Türkiye **7 coğrafi bölge** ve 21 bölüme ayrılır; sınırlar **1941 Birinci Coğrafya Kongresi**'nde çizildi. Bölge sınırları il sınırlarını izlemez.

- Ekonomik ölçütle ayrılan bölgeler: tarım, sanayi, turizm, maden bölgeleri. Kalkınma projeleri de il gruplarını hedef alır.

ÖSYM'nin sorduğu yöre özellikleri

- Zonguldak, Çanakkale ve Antalya'nın ortak yanı: nüfus kıyı kesiminde yoğun, iç kesimlerinde seyrek. Kıyıda iklim ılıman, ekonomik faaliyet çok. **KPSS 2015**
- Doğu Karadeniz kıyı kuşağı: yayvan yapraklı ormanlar geniş yer tutar, yağış genellikle yağmur şeklinde düşer. **KPSS 2017**
- Doğu Karadeniz'de yüksek ve engebeli arazi çok: dağlar kıyıdan hemen yükselir. Akarsular kısa ve hızlı; menderes çizmez (menderes düz, eğimi az arazide olur). **KPSS 2017**

Doğu Karadeniz kıyı kuşağı: doğru mu, yanlış mı?

DOĞRU

Kıyı kuşağında

- Yayvan yapraklı orman geniş
- Yağış çoğunlukla yağmur
- Her mevsim yağışlı
- Nüfus kıyı şeridinde toplu

YANLIŞ

Tuzak cümleler

- "Yüksek, engebeli arazi azdır"
- "Akarsular menderes yapar"
- "Yaz kuraklığı belirgindir"
- "Step geniş yer tutar"

↳ ÖSYM 2017'de dört ifadeden doğru olan ikisini sordu: orman ve yağmur. **KPSS 2017**

③ Bölgesel Kalkınma Projeleri

Kalkınma projeleri ne ister?

- 1 Bölgeler arası gelişmişlik farkını azaltmak. **KPSS 2016**
- 2 Göçü önleyip nüfusu yerinde tutmak. **KPSS 2016**
- 3 Bölgenin doğal ve beşerî kaynaklarını en iyi biçimde kullanmak. **KPSS 2016**
- 4 İstihdam ve iş olanakları yaratmak; halkın refahını yükseltmek. **KPSS 2016**

↳ Yabancı sermaye yatırımlarını artırmak bu projelerin amaçlarından biri değil.

KPSS 2016

Projeler ve yöreleri

GÜNEYDOĞU ANADOLU

GAP

Fırat ve Dicle: sulama ve enerji, en büyük proje; 9 il

KPSS 2018

DOĞU ANADOLU

DAP

Hayvancılık, tarım, sınır ticareti

DOĞU KARADENİZ

DOKAP

Ulaşım, turizm, tarım ürünlerinin işlenmesi

KONYA OVASI

KOP

Kuraklık ve sulama: Mavi Tünel ile su aktarımı

ZONGULDAK-BARTIN-KARABÜK

ZBK

Kömür ve demir-çelik yöresinin yenilenmesi

YEŞİLIRMAK HAVZASI

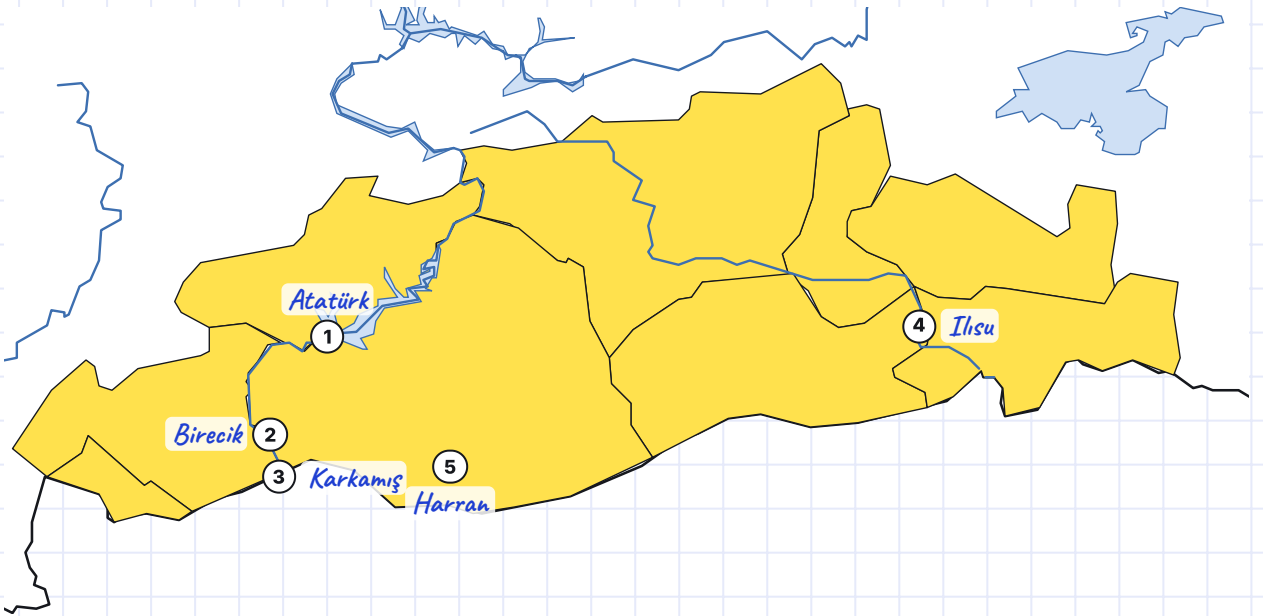
YHGP

Havza gelişim projesi: Amasya, Çorum, Samsun, Tokat

GAP sayılarla

- Fırat ve Dicle üzerinde **22 baraj** ve **19 hidroelektrik santrali** planlandı; **1,8 milyon hektar** alan sulanacak, yılda **27 milyar kWh** elektrik üretilcek. **KPSS 2018**
- Sulama ile Harran'da pamuk başta olmak üzere ürün çeşidi ve verim arttı (bkz. Ünite 5, 2022 sorusu).
- GAP'in santralleri: **Atatürk, Birecik, Karkamış** (Fırat), **Ilisu** (Dicle). **Deriner** GAP'ta değil: Artvin'de, **Çoruh** üzerinde. **KPSS 2018**

GAP'in illeri ve barajları

- 1 **Atatürk Barajı** Fırat; GAP'in en büyüğü **KPSS 2018**
- 2 **Birecik Barajı** Fırat **KPSS 2018**
- 3 **Karkamış Barajı** Fırat; Suriye sınırına en yakın **KPSS 2018**
- 4 **Ilisu Barajı** Dicle **KPSS 2018**
- 5 **Harran Ovası** Şanlıurfa Tüneli'yle sulanır

↳ Sarı iller GAP'in dokuz ili: Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak. Mavi çizgiler Fırat ve Dicle.

KODLA

Atatürk, Birecik, Karkamış, Ilısu GAP'in; Deriner Çoruh'un

GAP barajları Fırat ve Dicle'de. Çoruh'taki **Deriner**, **Yusufeli**, Borçka ve Muratlı GAP'ta değil: Doğu Karadeniz'de, Artvin'de.

⚠ ÖSYM tuzağı

Kalkınma projelerinin amaçları arasında **yabancı sermayeyi artırmak** yok: gelişmişlik farkını kapatmak, göçü önlemek, kaynakları kullanmak ve istihdam var. **KPSS 2016**

④ ÖSYM tuzakları: tek sayfada

Her çıkmış sorunun bir tuzağı var. Sınavdan önceki son tekrar için bu liste yeter.

- ① Zonguldak, Çanakkale ve Antalya'nın ortak yanı nüfusun kıyıda yoğun, içte seyrek olması; madencilik ya da turizm ortak değil. **KPSS 2015**
- ② Kalkınma projelerinin amacı yabancı sermayeyi artırmak değil. **KPSS 2016**
- ③ Doğu Karadeniz kıyısında yüksek ve engebeli arazi az değil, çok; akarsular menderes yapmaz. **KPSS 2017**
- ④ Deriner Barajı GAP'ta değil, Artvin'de Çoruh üzerinde; Atatürk, Ilısu, Birecik, Karkamış GAP'ta. **KPSS 2018**

⑤ Kendini dene: doğru mu, yanlış mı?

Önce D ya da Y'yi işaretle; cevaplar sayfanın sonunda.

1. Bölgesel kalkınma projelerinin amaçlarından biri göçü önlemektir. D Y
2. Bölgesel kalkınma projeleri yabancı sermayeyi artırmayı hedefler. D Y
3. Deriner Barajı GAP kapsamındadır. D Y
4. Atatürk Barajı Fırat Nehri üzerindedir. D Y

5. Ilısu Barajı Dicle üzerindedir.

☐ D ☐ Y

6. GAP'ta 1,8 milyon hektar alanın sulanması planlandı.

☐ D ☐ Y

7. Doğu Karadeniz kıyı kuşağında akarsular menderes yapar.

☐ D ☐ Y

8. Doğu Karadeniz kıyısında yayvan yapraklı ormanlar geniş yer kaplar.

☐ D ☐ Y

9. Zonguldak, Çanakkale ve Antalya'da nüfus iç kesimlerde yoğunlaşır.

☐ D ☐ Y

10. Türkiye'nin coğrafi bölgeleri 1941'de belirlendi.

☐ D ☐ Y

11. Kilis GAP illerinden biridir.

☐ D ☐ Y

12. Konya Ovası Projesi'nin (KOP) temel sorunu aşırı yağıştır.

☐ D ☐ Y

Cevaplar

1. D Nüfusu yerinde tutmak.

7. Y Eğim fazla; menderes düz arazide.

2. Y Bu amaçlardan biri değil.

8. D Nemli iklim.

3. Y Çoruh üzerinde, Artvin'de.

9. Y Kıyıda yoğun, içte seyrek.

4. D GAP'ın en büyük barajı.

10. D Birinci Coğrafya Kongresi.

5. D GAP kapsamında.

11. D GAP dokuz il.

6. D 22 baraj, 19 santral.

12. Y Kuraklık ve su yetersizliği.

Kaynak: Konu kapsamı ve ağırlık: ÖSYM 2026-KPSS Kılavuzu, Tablo 1. Soru yılları: ÖSYM 2014-2024 KPSS Genel Kültür testleri.